

Wegwijzer zon-op-dak

Beleid ontwikkelen voor jouw gemeente

Wegwijzer zon-op-dak

Beleid ontwikkelen voor jouw gemeente

De ambities vanuit het Klimaatakkoord voor duurzame energie zijn behoorlijk. In Nederland hebben we afgesproken dat we in 2030 ruim de helft CO₂ gaan besparen en in 2050 helemaal klimaatneutraal zijn. De komende decennia moeten we overstappen op schone energiebronnen. Zonne-energie is één van die schone energiebronnen.

In de [zonnebrief](#) van minister Jetten (20 mei 2022) wordt zonne-energie gekenmerkt als *'een essentieel onderdeel van de energietransitie, waarmee een groot deel van de CO₂-reductie wordt bewerkstelligd.'* Het kabinet blijft inzetten op de verdere ontwikkeling en versnelde toepassing van zonne-energie. Hiervoor is aanvullend beleid nodig. Het voornaamste speerpunt is dat er meer zon-op-dak (en andere objecten, zoals op geluidswallen of overkappingen) gerealiseerd moet worden. Het kabinet ziet hiervoor dat de RES-regio's hun huidige RES 1.0 moeten vertalen in regionale Uitvoeringstrategieën zon-op-dak voor de gemeente of regio. Daarnaast zullen maatregelen voor het opwekken van hernieuwbare energie worden toegevoegd aan de energiebesparingsplicht.

Zowel bewoners, bedrijven als ook de gemeente gaan de komende jaren dus aan de slag met zon-op-dak. Een groep van groene pionierende mensen weet vaak de weg om met zonnepanelen aan de slag te gaan wel te vinden. Voor anderen is stimulerend beleid noodzakelijk. Hier kan de gemeente een rol in pakken.

Hoe doe je dat?

En waar moet je rekening mee houden?

Met deze wegwijzer krijg je meer inzicht in het speelveld, de belangen en de randvoorwaarden voor het opstellen van beleid in jouw gemeente.

Oriëntatie op beleid voor zon-op-dak

1. Zon-op-dak in cijfers

Hoeveel zonne-energie is er nodig om Nederland klimaatneutraal te maken? En hoe verhoudt zonne-energie zich tot windenergie? In [dit artikel](#) staan de cijfers met ambities voor 2030, 2050 en de huidige situatie overzichtelijk op een rij.

Er staat nu 14.000 MW. Het is de bedoeling dat dat drie tot zeven keer zoveel wordt, afhankelijk van de verschillende toekomstscenario's. Naast de cijfers om de doelen te halen, laat het artikel ook zien dat vooralsnog veel potentie zit in zon op woningen en zakelijke panden.

2. Zonneladder voor samenwerking met initiatieven en locatiekeuze

In veel gemeentes (en bij het kabinet) is er een sterke voorkeur voor zon-op-dak in plaats van zon-op-land. Dit is een logische keuze, omdat we nog genoeg daken in de gebouwde omgeving zien zonder een zonnepaneel en onbebouwd land steeds schaarser wordt (zie hiervoor ook [deze aflevering van Pointer](#)). Zon op dak staat ook op één bij de [zonneladder](#); een handreiking voor gemeentes om te bepalen op welke manier je samen met de gemeenschap kan sturen op de locatiekeuze voor zon-initiatieven.

3. Kennisdossier

Op [HIERopgewekt.nl](#) staat het [kennisdossier](#) over het stimuleren van zonnepanelen op daken. In dit kennisdossier vind je ervaringen van verschillende gemeentes, voorbeelden van zon-initiatieven en interessante onderzoeken. Gebruik deze informatie voor het ontwikkelen van het zonnebeleid in je eigen gemeente.

4. Infrastructuur

Een sterke groei op dak is alleen mogelijk als we ook het laagspanningsnet vernieuwen. Het elektriciteitsnet raakt namelijk vol met het gevaar dat dit net overbelast raakt. Slimme oplossingen

kunnen helpen. Met **cable pooling** kan je verschillende projecten samenvoegen tot een aansluiting op het net. Op HIER [Kneelpunten op het laagspanningsnet | HIER opgewekt](#) vind je meer informatie over de groeiende problemen in het laagspanningsnet.

Uitdagingen voor zon-op-dak

Zon-op-dak kan in theorie een makkelijke toepasbare energiebron lijken. Toch blijkt in de praktijk dat er vaak vragen zijn over hobbels die genomen moeten worden om zonnepanelen op huizen en bedrijfsdaken te kunnen plaatsen. Hieronder zijn de voorbeelden en informatie verzameld die deze vragen beantwoorden.

1. Is zon-op-dak voor mensen met lage inkomens wel mogelijk?

- a. Ja, zo is het mogelijk om een gunstige lening voor alle bewoners voor zonnepanelen af te geven. De gemeente Tilburg zorgt via het project Zon op je Dak Tilburg voor zo'n gunstige lening. Lees [hier](#) meer over hun unieke project en neem hun tips ter harte om lage inkomens te betrekken.

2. Is de constructie van grote daken geschikt om zonnepanelen te dragen?

- a. Gebouweigenaren kunnen zelf onderzoeken of hun dak geschikt is voor zonnepanelen via deze [vijf punten](#).
- b. Als blijkt dat een dakconstructie niet geschikt is, stimuleer gebouweigenaren dan om te onderzoeken hoe hun dak wel geschikt gemaakt kan worden. Vaak wordt aangenomen dat een ouder dak ongeschikt is voor zonnepanelen. Echter, recent onderzoek van RVO heeft uitgewezen dat **85% van de constructief afgekeurde grote daken met een kleine aanpassing toch geschikt is voor zonnepanelen**. Het vergt alleen een kritische blik en de wil om verder te kijken dan het probleem op papier.

3. Is zon-op-dak überhaupt wel mogelijk door de netcongestie?

- a. Het is algemeen bekend dat het Nederlandse elektriciteitsnet vol raakt. Dit noemen we netcongestie. In feite is netcongestie een soort file op het elektriciteitsnet waardoor stroom kan uitvallen. Hierdoor is aansluiting van zonnepanelen op het net in sommige gemeentes een probleem. Bij heel grote daken kun je, naast het laagspanningsnet, ook te maken krijgen met het middenspanningsnet. Om beter inzicht te krijgen in het netcongestieprobleem heeft Netbeheer Nederland een [capaciteitskaart](#) gepubliceerd. Bestudeer deze kaart om te zien of netcongestie een probleem is of wordt in jouw gemeente. Anticipeer op de toekomstige situatie en neem als gemeente een actieve rol. Ga nu al samen met het netwerkbedrijf potloodschetsen maken per wijk van toekomstige infrastructuur, inclusief een schatting van extra transformatorhuisjes. Gemeenten kunnen zo al rekening te houden met deze benodigde ruimte in hun gebiedsontwikkeling.
- b. Er zijn steeds meer oplossingen om zon-op-dak wel mogelijk te maken, ondanks netcongestie. Zo kun je denken aan [flexibiliteit](#). Hier vallen vele creatieve maatregelen onder zoals het anders opstellen van zonnepalen, batterijopslag en slim gebruik van elektriciteit. Meer over [opslag](#) vind je hier.

4. Is het aanleggen van zonnepanelen op schooldaken ingewikkeld?

- a. Het plaatsen van zonnepanelen op schooldaken is extra lastig omdat het eigendom van scholen vaak juridisch en economisch is gesplitst. De gemeente heeft het economisch claimrecht, maar het bestuur van de school heeft het juridisch eigendom. Daar komt nog bij dat meerdere scholen vaak onder één schoolbestuur vallen. Dit schoolbestuur is ook verantwoordelijk voor het plaatsen zonnepanelen, maar heeft vaak al veel andere dingen aan het hoofd. De **Schooldakrevolutie** is een organisatie die ervaring heeft met het helpen bij al het gedoe rondom zon-op-schooldaken.
- b. Op HIERopgewekt.nl staan **ervaringen en tips** voor zon-op-schooldaken gebundeld.

5. Hoe brengt je de VvE's binnen de gemeente in beweging om zon-op-dak te plaatsen?

- a. Steeds meer VvE's denken erover na om zonnepanelen op hun dak te leggen. Daken van appartementsgebouwen zijn vaak plat wat gunstig is voor de oriëntatie en opbrengst, maar een gemeenschappelijke elektriciteitsmeter kan het lastig maken de zonnepanelen rendabel te exploiteren. Ingewikkelde regelgeving en praktische bezwaren zorgen er vaak voor dat een VvE van haar voornemens tot plaatsen van zonnepanelen af ziet. Op HIERopgewekt.nl staat een speciaal **kennisdossier** over zonnepanelen voor VvE's. Maak als gemeente gebruik van deze kennis en wijs VvE's binnen de gemeente hier op.
- b. In de voorbeelden van VvE's zien we dat enkele bewoners hun tanden in zon-op-dak zetten en daarin slagen door samen te werken met **energiecoöperaties** of **andere partijen**. De gemeente kan hierin een doorslaggevende verbindende rol spelen door geïnteresseerde VvE's te koppelen aan energiecoöperaties, VvE's te wijzen op de mogelijkheden en de juiste informatie, of VvE's op weg te helpen met het financieren van een onderzoek naar de mogelijkheden voor zon-op-dak.

6. Kunnen er zonnepanelen geplaatst worden in een monumentale binnenstad of een beschermd stadsgezicht?

- Ja, zelfs binnen een beschermd stadsgezicht kunnen er zonnepanelen op daken geplaatst worden.
- a. Zo hebben **bewoners uit het monumentale Haarzuilens** de handen in een geslagen om te kijken waar het collectief plaatsen van zonnepanelen een oplossing kon bieden voor de rest van het kasteeldorp. In samenspraak met de gemeente zijn drie grote schuren uitgezocht aan de rand van het beschermd dorpsgezicht, waarmee de totale impact op het gehele dorpsgezicht beperkt bleef.
 - b. Vaak is het gemeentelijk beleid voor monumenten en beschermd stadsgezicht verouderd. Door het te actualiseren met nieuwe inzichten uit de energietransitie, kan er veel meer mogelijk zijn. De gemeente Moerdijk heeft **dit gedaan**. De kern van het nieuwe beleid is zonnepanelen meer toestaan waar dat kan en blijven uitsluiten waar dat moet. Er zijn tien algemene uitgangspunten opgesteld die meer ruimte bieden dan voorheen.

- c. Voor beschermde dorps- of stadsgezichten is het zelfs mogelijk om zonnecellen te gebruiken die niet opvallen. Dit zijn zogenaamde 'building integrated PV' en wordt in toenemende mate gebruikt.

7. Hoe kan de gemeente het plaatsen zonnepanelen op commerciële daken stimuleren?

- a. Bedrijfspanden hebben vaak een heel geschikt dakoppervlak voor zonnepanelen; het is groot en vlak. Toch liggen nog niet alle bedrijfsdaken vol met zonnepanelen. De branchevereniging voor de Nederlandse Zonne-energiesector, Holland Solar, heeft een **aantal tips voor gemeentes** op een rij gezet om zon op commerciële daken te stimuleren.
 - o Verstrekken van informatie over de aanleg en opbrengst van zonne-energie (zoveel mogelijk op persoonlijk niveau het gesprek aan gaan)
 - o Maak als gemeente een duidelijk onderscheid tussen pandeigenaren en de huurder, maar benader beide partijen in gezamenlijkheid
 - o Zorg voor neutrale informatievoorziening
 - o Biedt energiescans aan die zowel het dakpotentieel als de -constructie onderzoeken
 - o Biedt ondersteuning bij gezamenlijke acties zoals collectieve inkoop of warmtesystemen
 - o Kom met de grotere bedrijven en gebouweigenaren tot een inspanningsverplichting (bijvoorbeeld via een meldplicht) voor zon op dak. Mochten zij zelf geen zonnedak kunnen financieren, maak deze daken dan beschikbaar voor derde partijen.

Inspiratie

Loop je tegen een aantal belemmeringen op? Misschien dat de budgetten via het RVO of de praktijkvoorbeelden je kunnen helpen om verder te komen.

- Het budget dat RVO ter beschikking stelt voor de **Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking is per 1 maart 2022 verhoogd naar €150 miljoen**. Hierdoor kunnen energiecoöperaties en VvE's in Nederland aanspraak maken op meer budget voor hun zon-op-dak-projecten.
- Er blijken veel kansen te liggen om (openbare) parkeerterrein te overdekken met een zonnedak. RVO heeft onderzoek gedaan naar de kansen en knelpunten van deze zogenaamde **solar carports**; een onbenut potentieel in veel gemeentes.
- Energie opwekken via zon-op-dak is de eerste stap om lokaal te verduurzamen; lees **hier** verder over de opvolgende slimme keuzes om deze lokaal opgewekte elektriciteit zo optimaal mogelijk te benutten. Misschien leent een buurt in jouw gemeente zich wel perfect voor een buurtaccu. Door nieuwe mogelijkheden als gemeente te stimuleren, creëer je voor andere buurten in de gemeente een aansprekend voorbeeld. Snellere verduurzaming werkt het beste door het praktijkvoorbeeld te laten zien.

